

Laki (2009:724) kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä

/Tulee voimaan I: 1.1.2010/

Yleiset määräykset

1 § Tämä laki sisältää määräyksiä kansallisista vähemmistöistä, kansallisista vähemmistökielistä, hallintoalueista ja oikeudesta käyttää vähemmistökieltä hallintoviranomaisissa ja tuomioistuimissa sekä määräyksiä eräistä esikoulutoimintaa ja vanhustenhuoltoa koskevista velvollisuuksista.

Laki sisältää myös määräyksiä lain soveltamisen seurannasta.

2 § Kansallisia vähemmistöjä ovat juutalaiset, romanit, ruotsinsuomalaiset, saamelaiset ja tornionlaaksolaiset sen mukaan, mihin Ruotsi on sitoutunut Euroopan neuvoston kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen (SÖ 2000:2) mukaan ja Alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevan Eurooppalaisen peruskirjan (SÖ 2000:3) mukaan. Kielilaissa (2009:600) sanotaan, että kansalliset vähemmistökielet ovat jiddişi, meänkieli, romani, saame ja suomi.

3 § Hallintoviranomaisten on tarvittaessa sopivalla tavalla tiedotettava kansallisille vähemmistöille tämän lain mukaisista oikeuksista.

4 § Kielilaissa (2009:600) sanotaan, että yhteiskunnalla on erityinen vastuu suojella ja edistää kansallisia vähemmistökieliä.

Yhteiskunnan on myös muutoin edistettävä kansallisten vähemmistöjen mahdollisuuksia säilyttää kulttuurinsa Ruotsissa ja kehittää sitä. Lasten kulttuuri-identiteetin kehitystä ja oman vähemmistökielen käyttöä on edistettävä erityisesti.

5 § Hallintoviranomaisten on annettava kansallisille vähemmistöille mahdollisuus vaikuttaa heitä koskeviin kysymyksiin ja niiden on neuvoteltava vähemmistöjen edustajien kanssa tällaisista asioista mahdollisimman paljon.

Hallintoalueet

6 § Suomen kielen hallintoalueella tarkoitetaan seuraavia kuntia: Botkyrka, Eskilstuna, Hallstahammar, Haninge, Haaparanta, Huddinge, Håbo, Jällivaara, Kiiruna, Köping, Pajala, Sigtuna, Solna, Södertälje, Tierp, Tukholma, Upplands Väsby, Upplands-Bro, Uppsala, Älvkarleby, Österåker, Östhammar ja Övertorneå.

Meänkielen hallintoalueella tarkoitetaan seuraavia kuntia: Haaparanta, Jällivaara, Kiiruna, Pajala ja Övertorneå.

Saamen kielen hallintoalueella tarkoitetaan seuraavia kuntia: Arjeplog, Arvidsjaur, Berg, Härjedalen, Jokkmokk, Jällivaara, Kiiruna, Lycksele, Malå, Sorsele, Storuman, Strömsund, Uumaja, Vilhelmina, Åre, Älvdalen ja Östersund.

7 § Muut kuin 6 §:ssä mainitut kunnat voivat ilmoittautumisen perusteella liittyä meänkielen, saamen tai suomen kielen hallintoalueeseen. Päätöksen kunnan liittymisestä hallintoalueeseen tekee hallitus. Hallitus saa antaa määräyksiä sellaisesta vapaaehtoisesta hallintoalueeseen liittymisestä.

Oikeus käyttää meänkieltä, saamea ja suomea viranomaisissa

8 § Yksityisillä henkilöillä on oikeus käyttää meänkieltä, saamea ja suomea ollessaan suullisesti tai kirjallisesti yhteydessä hallintoviranomaiseen, jonka maantieteellinen toimialue on kokonaan tai osittain sama kuin vähemmistökielen hallintoalue. Tämä koskee asioita, joissa kyseinen henkilö on osapuoli tai osapuolen edustaja, jos asialla on yhteys hallintoalueeseen.

Jos yksityinen henkilö käyttää meänkieltä, saamea tai suomea sellaisessa asiassa, viranomaisen on velvollinen antamaan suullisen vastauksen samalla kielellä. Yksityisellä henkilöllä, jolla ei ole juridista avustajaa, on sitä paitsi oikeus pyytää saada kirjallinen käännös asiassa tehdystä päätöksestä ja päätöksen perusteluista meänkielellä, saameksi tai suomeksi.

Viranomaisten on muutenkin pyrittävä kohtaamaan yksityisiä ihmisiä näiden kielellä.

9 § Hallintoalueen ulkopuolella yksityisillä henkilöillä on oikeus käyttää meänkieltä, saamea ja suomea suullisissa ja kirjallisissa yhteyksissä hallintoviranomaisiin asioissa, joissa yksityinen henkilö on osapuoli tai osapuolen edustaja, jos asian pystyy käsittelemään työntekijä, joka hallitsee vähemmistökielen.

10 § Yksityisillä henkilöillä on aina oikeus käyttää saamea ja suomea kirjallisissa yhteyksissään Valtiopäivien asiamiehiin. Sama koskee yksityisten henkilöiden kirjallisia yhteyksiä Oikeuskansleriin, Vakuutuskassaan, Verovirastoon ja Syrjintäasiamieheen asioissa, joissa yksityinen henkilö on osapuoli tai osapuolen edustaja.

11 § Hallintoviranomaisten on toiminnassaan pyrittävä siihen, että niillä on työntekijöitä, jotka osaavat meänkieltä, saamea ja suomea siellä missä tämä on tarpeen yksityisten henkilöiden yhteyksissä viranomaiseen.

12 § Hallintoviranomaiset saavat päättää erityisistä ajoista ja erityisestä paikasta, kun on kyse meänkieltä, saamea ja suomea puhuvien yksityisten henkilöiden vastaanottamisesta, ja niillä saa olla erityiset puhelinajat.

Oikeus käyttää meänkieltä, saamea ja suomea tuomioistuimissa

13 § /Ny beteckning X § U:2009-

Sillä joka on osapuoli tai osapuolen edustaja jutussa tai asiassa, jota käsitellään lääninoikeudessa, käräjäoikeudessa, kiinteistötuomioistuimessa, ympäristötuomioistuimessa tai sellaisessa merioikeustuomioistuimen tuomiopiirissä, jonka alue on kokonaan tai osittain sama kuin Haaparannan, Jällivaaran, Kiirunan, Pajalan ja Övertorneån kunnat, on oikeus käyttää meänkieltä tai suomea jutun tai asian käsittelyssä, jos juttu tai asia on sidoksissa johonkin näistä kunnista. Sama koskee saamen kieltä sellaisessa tuomioistuimessa tai tuomiopiirissä, jonka alue on kokonaan tai osittain sama kuin Arjeplogin, Jokkmokkin, Jällivaaran tai Kiirunan kunta, jos juttu tai asia on sidoksissa johonkin näistä kunnista. Oikeus käyttää meänkieltä, saamea tai suomea käsittää myös ne tuomioistuimet, joihin ensimmäisessä kappaleessa tarkoitettussa jutussa tai asiassa tehdystä tuomiosta tai päätöksestä valitetaan.

13 § /Tulee voimaan I:2010-02-15/

Sillä joka on osapuoli tai osapuolen edustaja jutussa tai asiassa, jota käsitellään hallintotuomioistuimessa, käräjäoikeudessa, kiinteistötuomioistuimessa, ympäristötuomioistuimessa tai sellaisessa merioikeustuomioistuimen tuomiopiirissä, jonka alue on kokonaan tai osittain sama kuin Haaparannan, Jällivaaran, Kiirunan, Pajalan ja Övertorneån kunnat, on oikeus käyttää meänkieltä tai suomea jutun tai asian käsittelyssä, jos juttu tai asia on sidoksissa johonkin näistä kunnista. Sama koskee saamen kieltä sellaisessa tuomioistuimessa tai tuomiopiirissä, jonka alue on kokonaan tai osittain sama kuin Arjeplogin, Jokkmokkin, Jällivaaran tai Kiirunan kunta, tai jos juttu tai asia on sidoksissa johonkin näistä kunnista.

Oikeus käyttää meänkieltä, saamea tai suomea käsittää myös ne tuomioistuimet, joihin ensimmäisessä kappaleessa tarkoitettussa jutussa tai asiassa tehdystä tuomiosta tai päätöksestä valitetaan. Laki (2009:857).

14 § Oikeus käyttää meänkieltä, suomea tai saamea 13 §:n mukaisissa tuomioistuimissa käsiteltävissä jutuissa tai asioissa käsittää oikeuden jättää tuomioistuimeen tämänkielisiä asiakirjoja ja kirjallisia todisteita, oikeuden saada juttuun tai asiaan liittyvät asiakirjat suullisesti käännettyksi tälle kielelle ja oikeuden puhua tätä kieltä suullisessa käsittelyssä tuomioistuimessa. Tuomioistuimen on käännettävä asiakirjat ja kirjalliset todisteet ruotsiksi, ellei se ole ilmeisen turhaa.

Tuomioistuimen on myös muutoin pyrittävä käyttämään vähemmistökieltä yhteyksissään osapuoleen tai tämän edustajaan.

Kaikissa jutuissa ja asioissa, joissa 13 §:n mukaan on oikeus käyttää meänkieltä, saamea tai suomea tuomioistuimissa, on osapuolella tai osapuolen edustajalla, jolla ei ole juridista avustajaa, oikeus saada pyynnöstä tuomiopäätös ja tuomion perusteet tai päätös ja päätöksen perusteet käännettyksi kirjallisesti tälle kielelle.

15 § Sen joka haluaa käyttää meänkieltä, saamea tai suomea jutun tai asian käsittelyssä tuomioistuimessa 13 §:n mukaan, on pyydettävä tätä jutun tai asian käsittelyn alkaessa tai kun osapuoli esittää näkökantansa jutussa tai asiassa ensimmäisen kerran.

Käännöksen saamista koskeva pyyntö 14 §:n kolmannen kappaleen mukaan on esitettävä viikon kuluessa siitä kun tuomio tai päätös annettiin, ellei sellaista pyyntöä ole esitetty aikaisemmin jutun tai asian käsittelyn aikana.

Jos vähemmistökielen käyttämistä tai käännöksen saamista koskeva pyyntö esitetään myöhemmin kuin ensimmäisessä ja toisessa kappaleessa säädetään, sen saa evätä. Sellaisen pyynnön saa evätä myös silloin, kun on ilmeistä, että tarkoitus on asiaton.

16 § Jos osapuolella tai osapuolen edustajalla on oikeus käyttää oikeudenkäynnissä meänkieltä, saamea tai suomea, on käytettävä tulkkia oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 6-8 §:n ja 33 luvun 9 §:n ja hallintoprosessilain (1971:291) 50-52 §:n mukaan.

Meänkieli, saame ja suomi esikoulutoiminnassa ja vanhustenhuollossa

17 § Kun hallintoalueeseen kuuluva kunta tarjoaa paikkaa esikoulutoiminnassa koululain (1985:1100) 2 a luvun 1 ja 7 §:n mukaan, kunnan on tarjottava lapselle, jonka huoltaja sitä pyytää, paikka esikoulutoiminnassa, jossa toiminta on kokonaan tai osittain meänkielistä, suomenkielistä tai saamenkielistä.

18 § Hallintoalueeseen kuuluvan kunnan on tarjottava sitä pyytävälle mahdollisuus saada vanhustenhuollossa tarjottava palvelu ja hoiva kokonaan tai osittain henkilökunnalta, joka hallitsee meänkielten, saamen tai suomen.

Sama koskee hallintoalueeseen kuulumatonta kuntaa, jos kunnalla on käytössään kieltä osaavaa henkilökuntaa.

Poikkeus

19 § Hallitus saa erityisistä syistä antaa määräyksiä, että jonkin hallituksen alaisen viranomaisen osalta tehdään poikkeus 8 §:n soveltamisesta.

Sama koskee hallituksen maakäräjille tai kunnalle antamaa valtuutusta kunnallisen viranomaisen osalta.

Seuranta ym.

20 § Hallintoviranomaisten tämän lain soveltamista on seurattava. Hallitus antaa määräykset siitä, mikä viranomainen tai mitkä viranomaiset vastaavat seurannasta. Tämä seurantavastuu ei merkitse muille viranomaisille kuuluvan valvonnan rajoittamista.

21 § Seurantavastuussa olevan viranomaisen on lisäksi avustettava muita hallintoviranomaisia lain soveltamisessa neuvonnan ja tiedotuksen ja muun sentapaisen toiminnan kautta.